

Psychiczna kobiecość i męskość, poczucie własnej atrakcyjności, style przywiązania, style radzenia sobie i strategie autoprezentacji u kobiet podejmujących próby samobójcze

Psychological femininity and masculinity, self-appeal, attachment styles, coping styles and strategies of self-presentation among women with suicide attempts

Eugenia Mandal¹, Karolina Zalewska²

¹ Katedra Psychologii Społecznej i Środowiskowej UŚ w Katowicach
Kierownik: prof. dr hab. E. Mandal
² Szpital Psychiatryczny w Toszku
Kierownik: dr n. med. A. Rusek

Summary

Aim. The aim of this study was to diagnose particular personality characteristics of women with suicide attempts: psychological femininity and masculinity, self-appeal, attachment styles, self-presentation strategies and coping styles.

Method. A group of 35 adult women who attempted suicide and the control group (35 women) were submitted to a research. The following measures were used: Inventory of Gender Identity (IPP), Strategies of Self-presentation Questionnaire (KSA), Attachment Style Test, Sense of Self-Appeal Scale (SPWA), Coping Inventory of Stressful Situations (CISS).

Results. Female suicide-attempters had a lower index of psychological masculinity and a lower sense of self-appeal than women in the control group. They were characterised by an avoidant attachment style, used a strategy of self-depreciation in self-presentation and an emotion-oriented style of coping. The predictors of risk of suicide behaviours that mainly showed: avoidant-attachment style and strategy of self-depreciation in self-presentation.

Conclusions. Parasuicides were characterised by lower self-esteem and weak interpersonal skills, which reduced their ways of coping in difficult situations.

Słowa kluczowe: kobiecość – męskość, kompetencje społeczne, próby samobójcze
Key words: femininity – masculinity, interpersonal skills, suicide attempts

Wstęp

Próba samobójcza to czyn nie zakończony zejściem śmiertelnym, w którym jednostka świadomie dokonuje samouszkodzenia lub zażywa jakąkolwiek substancję w ilości znacznie przekraczającej wszelkie zalecenia lekarskie albo ogólnie uznane

dawki terapeutyczne [1, 2]. Próby samobójcze mogą być traktowane jako zachowania manipulacyjne, podejmowane w sytuacjach kryzysowych, często przez osoby mające ambiwalentny stosunek do śmierci [3]. Statystyki światowe [4, 5] pokazują, że kobiety podejmują próby samobójcze trzykrotnie częściej niż mężczyźni, zwłaszcza w przedziale wieku 24–34 lat [6, 7].

Przegląd badań z zakresu suicydologii [8, 9, 10] pozwala zauważyć związek między zgłaszanymi trudnościami w relacjach interpersonalnych a podejmowaniem prób samobójczych. Najczęstsze motywy podejmowania prób samobójczych przez kobiety to konflikty z członkami najbliższej rodziny oraz poczucie odrzucenia [10]. Brak satysfakcji z kontaktów interpersonalnych, określany jako największy problem wywołujący kryzys, deklaruje 60% badanych pacjentów psychiatrycznych po próbie samobójczej i tylko 30% pacjentów nie podejmujących takich prób [9]. Trudności interpersonalne traktowane są jako sytuacje wysoce stresujące, natomiast umiejętności radzenia sobie ze stresem parasuicydentek są małe. Cechuje je wyczuwana bezradność [11, 12].

Konflikty i niskie poczucie satysfakcji z kontaktów interpersonalnych mogą wynikać z braku kompetencji społecznych i osobowościowych cech jednostki. Są one związane głównie z poczuciem *ja* podmiotu. Ważnym składnikiem, stanowiącym element *ja* jest poczucie własnej atrakcyjności (np. atrakcyjności fizycznej, interpersonalnej, partnerskiej, intelektualnej czy zawodowej). Jednocześnie im niższe poczucie własnej atrakcyjności, tym mniejsze kompetencje społeczne [13].

W obrazie *ja* kobiet i mężczyzn istotną rolę odgrywa płeć kulturowa (*gender*), określana także jako płeć psychologiczna czy tożsamość płciowa (*gender identity*) [14]. Oznacza ona subiektywne poczucie własnej kobiecości lub męskości oraz obecne „w umyśle” podmiotu poznawcze reprezentacje kulturowych obrazów kobiecości i męskości, nabywane w toku wychowania i socjalizacji oraz organizowane w postaci poznawczych schematów *ja* [14, 15]. Badania Sandry Bem [15] nad płcią psychiczną z zastosowaniem Inwentarza Ról Płciowych (*Bem Sex Role Inventory, BSRI*), zawierającym skale pomiaru psychicznej kobiecości i męskości, pozwoliły na wyróżnienie czterech typów płci psychicznej: typu męskiego (wysokie wyniki w skali męskości, niskie w skali kobiecości), typu kobiecego (wysokie wyniki w skali kobiecości, niskie w skali męskości), typu androgynicznego (wysokie wyniki w obu skalach), typu niezróżnicowanego (niskie wyniki w obu skalach). Doniesienia empiryczne pokazują, że osoby o bardzo wysokim natężeniu psychicznej kobiecości (osoby hiperkobiece) ujawniają trudności w funkcjonowaniu w sytuacjach wymagających zachowań instrumentalnych, aktywnych, nastawionych na konkretne rozwiązywanie problemów (określanych kulturowo jako stereotypowo męskie), a osoby o bardzo wysokim natężeniu cech męskich (osoby hipermęskie) – w sytuacjach wymagających zachowań polegających na ekspresji i odczytywaniu zachowań emocjonalnych (określanych kulturowo jako stereotypowo kobiece). Osoby takie wykazują mniejszy repertuar zachowań w reagowaniu na trudne sytuacje społeczne. Podobnie zdarzać się może u osób określanych jako „typowe” (*sex-typed*), czyli u osób o płci psychologicznej zgodnej z płcią biologiczną (kobiecych kobiet i męskich mężczyzn) [15].

Stopień bliskości, jakiego poszukuje jednostka w kontaktach społecznych (zwłaszcza w sytuacjach trudnych), jest związany z indywidualnymi stylami przywiązania

[16]. Kształtują się one już w toku wczesnodziecięcych relacji dziecka z opiekunami jako efekt sposobu zaspokajania potrzeb bezpieczeństwa i miłości [16, 17]. Wyróżnić można trzy wzorce (style) przywiązania: bezpieczny – charakteryzuje osoby, które z dzieciństwa wyniosły doświadczenia miłości, aprobaty i troski, czują się bezpieczne i lubiane, bez obaw podejmują bliskie relacje z innymi ludźmi; lękowo-ambiwalentny – typowy dla osób mających w dzieciństwie niekonsekwentnych i apodyktycznych opiekunów, osoby te dążą do bliskości z innymi, lecz mocno obawiają się odrzucenia; unikający – cechuje osoby, które w dzieciństwie nie doświadczały psychicznej bliskości ze strony opiekunów; osoby te zachowują dystans w kontaktach z innymi, tłumią potrzebę bliskości z obawy przed odrzuceniem przez innych [17, 18].

Kompetencje społeczne polegają także na doborze różnych zachowań o charakterze autoprezentacyjnym, przedstawiania i kreowania własnego wizerunku. Strategie mające na celu uzyskanie czyjejś sympatii lub pomocy mogą mieć charakter ofensywny lub defensywny. Strategie ofensywne polegają na autopromocji (autoprezentacji pozytywnej) – eksponowaniu zalet, autoreklamie oraz adonizacji – eksponowaniu własnej atrakcyjności fizycznej, kokietowaniu lub uwodzeniu, natomiast strategie defensywne oparte są na: konformizmie – zgadzaniu się, uległości; podnoszeniu wartości partnera – pochlebianiu mu i przymilaniu się; autodeprecjacji – pokazywaniu swojej słabości i bezradności [14, 19, 20]. Defensywne zachowania mogą wzmacniać w jednostce poczucie zależności i bezradności [21].

Osobowościowym wyznacznikiem możliwości pokonywania i kontrolowania sytuacji trudnych jest styl radzenia sobie ze stresem. Norman Endler i James Parker [22] wyróżnili: styl skoncentrowany na zadaniu, na emocjach oraz na unikaniu poprzez poszukiwanie kontaktów towarzyskich lub czynności zastępczych. Badania nad typami stresujących sytuacji i reagowaniem na nie pokazują, że w radzeniu sobie z kłopotami interpersonalnymi stosowane są głównie strategie emocjonalne [23].

W prezentowanych badaniach postawiono hipotezę, że kobiety podejmujące próby samobójcze, w porównaniu z kobietami bez takich prób, charakteryzuje niskie poczucie własnej atrakcyjności (fizycznej, intelektualnej, zawodowej, interpersonalnej, partnerskiej), niskie natężenie psychicznej męskości i wysokie natężenie psychicznej kobiecości, lękowo-ambiwalentny i unikający styl przywiązania. Częściej wybierają one defensywne strategie autoprezentacji, a ich radzenie sobie w sytuacjach stresowych to styl zorientowany na emocje i unikanie.

Grupa badana i metoda

Grupę badaną stanowiło 35 dorosłych kobiet, które podejmowały próby samobójcze w ciągu dwóch lat przed udziałem w badaniu. Kobiety te w chwili badania przebywały na leczeniu na oddziałach psychiatrycznych na terenie województw: śląskiego, małopolskiego i opolskiego. W grupie badanej przeważały osoby z diagnozą zaburzeń depresyjnych (45%) i zaburzeń osobowości (21%), a pozostałe osoby (33%) były w trakcie procesu diagnostycznego. Do grupy badanej nie włączono osób z upośledzeniem intelektualnym oraz tych, u których próby samobójcze mogły być rezultatem wytwórczego imperatywu towarzyszącego psychozie. Większość kobiet (83%) miała

za sobą dwie lub więcej prób samobójczych. Średnia wieku wyniosła $M = 36,2$ roku ($SD = 9,88$ roku). Stan cywilny kobiet to: mężatki (18), stan wolny (11), wdowy (3), rozwódki (3). Wykształcenie: podstawowe (4 osoby), zawodowe (8 osób), średnie (17 osób), wyższe (6 osób).

Grupę kontrolną stanowiło 35 zdrowych kobiet, które nigdy nie podjęły próby samobójczej. Średnia wieku wyniosła $M = 34,7$ roku ($SD = 9,23$ roku). Dobór osób do obu grup był celowy pod względem płci, wieku, stanu cywilnego, wykształcenia oraz regionu zamieszkania.

W badaniach zostały wykorzystane następujące narzędzia badawcze:

(1) *Inwentarz Płci Psychologicznej* (IPP) – opracowany przez Kuczyńską [24], będący polską adaptacją *Bem Sex Roles Inventory* (Bem 1975). Składa się on z 35 itemów określających cechy charakteryzujące ludzi, do których osoba badana ustosunkowuje się w pięciopunktowej skali (1 – zupełnie taki nie jestem, 5 – właśnie taki jestem). Itemy grupują się w skalę kobiecości ($r_{tt} = 0,78$) oraz w skalę męskości ($r_{tt} = 0,78$).

(2) *Styl przywiązania* – według Shavera, Hazan, Bradshawa [18]. Obejmuje alternatywne opisy odpowiadające trzem stylom przywiązania: bezpiecznemu, lękowo-ambivalentnemu, unikającemu.

(3) *Coping Inventory for Stressful Situations* (CISS) – autorstwa Endlera i Parkera [22], polska adaptacja: Szczepaniak, Strelau, Wrześniewski [25]. Składa się z 48 pozycji opisujących sposoby postępowania w sytuacji stresującej, tworząc trzy skale: stylu zadaniowego, stylu emocjonalnego, stylu unikowego, przy czym skala stylu unikowego dzieli się na podskale: kontaktów towarzyskich oraz czynności zastępczych. Rzetelność określona współczynnikiem α -Cronbacha ($N = 296$) dla poszczególnych skal w granicach 0,71–0,89; stabilność 0,73–0,86; trafność – trzy czynniki wyjaśniają 31,7% wariancji.

(4) *Skala Poczucia Własnej Atrakcyjności* (SPWA) – opracowanie własne. Składa się z 31 pozycji, z których 25 wchodzi w skład pięciu skal atrakcyjności: fizycznej (zdrowie fizyczne, uroda) – rzetelność określona współczynnikiem α -Cronbacha: 0,72; intelektualnej (przekonanie o własnej dojrzałości poznawczej, zdolnościach i umiejętności podejmowania decyzji) – 0,84; zawodowej (przekonanie o angażowaniu swoich zdolności w uzyskanie dobrej pozycji zawodowej) – 0,79, interpersonalnej (postrzeganie siebie jako osoby towarzyskiej, mającej znajomych) – 0,65; partnerskiej (udział w życiu partnerskim, uzyskiwanie gratyfikacji potrzeb miłości, przywiązania) – 0,73. Osoba badana ustosunkowuje się do każdego zdania w skali od 1 – całkowicie nie zgadzam się do 5 – całkowicie się zgadzam.

(5) *Kwestionariusz Strategii Autoprezentacji* (KSA) – własnego autorstwa. Zawiera 20 stwierdzeń opisujących sposoby zachowania się kobiety w relacji z drugą osobą w celu pozyskania sobie sympatii, przychylności. Pięć podskal odpowiada taktykom autoprezentacji: adonizacja – współczynnik rzetelności α -Cronbacha 0,75; autopromocja – 0,62; podwyższanie wartości partnera – 0,60; konformizm – 0,75; autodeprecjacja – 0,69. Osoba badana ustosunkowuje się do stwierdzeń w skali od 1 – nigdy tak nie postępuję, do 5 – prawie zawsze tak postępuję. Trafność: wskaźnik KMO = 0,79.

Wyniki

Analiza różnic międzygrupowych metodą ANOVA pokazała, iż zmienne niezależne uzyskują odmienne wartości w grupie kobiet podejmujących próby samobójcze i kobiet bez tendencji suicydalnych. Badane kobiety po próbach samobójczych uzyskały istotnie statystycznie niższy wskaźnik psychicznej męskości ($M = 37,60$; $SD = 11,44$) niż kobiety bez prób samobójczych ($M = 48,34$; $SD = 6,29$) dla $F(1,68) = 16,41$, $p < 0,0001$. Nie odnotowano statystycznie istotnych różnic w zakresie psychicznej kobiecości pomiędzy badanymi grupami ($M = 53,62$; $SD = 7,69$ – parasuicydentki; $M = 54,71$; $SD = 6,29$ – grupa kontrolna; $p < 0,52$).

Kobiety dokonujące prób samobójczych charakteryzowało ogólnie niższe poczucie własnej atrakcyjności niż w grupie kontrolnej, w każdym z objętych badaniem aspektów: w zakresie atrakcyjności fizycznej (kobiety dokonujące prób samobójczych $M = 12,60$) (grupa kontrolna $M = 18,34$), $F(1,68) = 43,98$, $p < 0,0001$; atrakcyjności intelektualnej (kobiety dokonujące prób samobójczych $M = 12,86$), (grupa kontrolna $M = 18,63$), $F(1,68) = 35,76$, $p < 0,0001$; zawodowej (kobiety dokonujące prób samobójczych $M = 12,60$) (grupa kontrolna $M = 16,80$), $F(1,68) = 15,41$, $p < 0,0001$; atrakcyjności interpersonalnej (kobiety dokonujące prób samobójczych $M = 16,48$) (grupa kontrolna $M = 20,91$), $F(1,68) = 32,17$, $p < 0,0001$, i partnerskiej (kobiety dokonujące prób samobójczych $M = 15,40$) (grupa kontrolna $M = 19,80$), $F(1,68) = 19,33$, $p < 0,0001$ (por. tab. 1).

Tabela 1. Poczucie własnej atrakcyjności w grupach: kobiet podejmujących próby samobójcze ($N = 35$) i kobiet bez tendencji suicydalnych ($N = 35$). Rezultaty ANOVA

Poczucie własnej atrakcyjności	Kobiety podejmujące próby samobójcze		Kobiety bez prób samobójczych		F (1,68)	p <
	M	SD	M	SD		
fizycznej	12,60	3,96	18,34	3,24	43,98	0,0001
interpersonalnej	16,48	3,91	20,91	2,45	32,17	0,0001
partnerskiej	15,40	4,23	19,80	4,14	19,33	0,0001
zawodowej	12,60	4,81	16,80	4,11	15,41	0,0001
intelektualnej	12,86	4,52	18,63	3,49	35,76	0,0001

Kobiety podejmujące próby samobójcze charakteryzował unikający styl przywiązania. Deklarowały go 22 kobiety (62,85%) z grupy badanej i tylko 12 kobiet (34,28%) z grupy kontrolnej. Częściej diagnozowano u parasuicyderek styl lękowo-ambiwalentny (9 osób, tj. 25,71%) niż w grupie kontrolnej (4 osoby – 11,42%). W grupie kobiet bez prób samobójczych przeważał natomiast styl bezpieczny – wystąpił u 19 kobiet z grupy kontrolnej (54,28%) i tylko u 4 parasuicyderek (11,42%). Różnica była istotna statystycznie $\chi^2 = 14,65$, współczynnik V-Cramera = 0,45, $p < 0,001$.

Kobiety podejmujące próby samobójcze posługiwały się w większym stopniu strategią autodeprecjacji ($M = 13,66$) niż kobiety z grupy kontrolnej ($M = 9,89$), $F(1,68) = 26,14$, $p < 0,0001$. Natomiast parasuicydentki rzadziej ($M = 8,46$) niż grupa

kontrolna ($M = 10,26$) stosowały taktykę adonizacji $F(1,68) = 5,24, p < 0,025$. Podobnie kobiety po próbach samobójczych uzyskały niższe wyniki ($M = 9,51$) w zakresie autoprezentacji pozytywnej niż kobiety z grupy kontrolnej ($M = 11,23$), $F(1,68) = 4,97, p < 0,029$ (por. tab. 2).

Tabela 2. Strategie autoprezentacji w grupach: kobiet podejmujących próby samobójcze i kobiet bez tendencji suicydalnych. Rezultaty ANOVA

Strategie autoprezentacji	Kobiety podejmujące próby samobójcze		Kobiety bez prób samobójczych		F (1,68)	p <
	M	SD	M	SD		
Autopromocja	9,51	2,70	11,23	3,65	4,97	0,029
Adonizacja	8,46	3,47	10,26	3,09	5,24	0,025
Podnoszenie wartości partnera	13,46	2,96	14,11	3,26	0,78	0,381
Konformizm	13,60	2,94	12,89	3,35	0,89	0,347
Autodeprecjacja	13,66	3,26	9,89	2,89	26,14	0,0001

Kobiety podejmujące próby samobójcze posługiwały się w większym stopniu stylem emocjonalnym ($M = 61,03$) w radzeniu sobie ze stresem niż kobiety z grupy kontrolnej ($M = 44,88$), $F(1,68) = 53,55, p < 0,0001$. Parasuicydentki uzyskały też wyższe wyniki ($M = 20,88$) w skali: styl czynności zastępczych niż grupa kontrolna ($M = 16,71$), $F(1,68) = 8,39$ dla $p < 0,005$. Kobiety podejmujące próby samobójcze uzyskały natomiast niższe wyniki w skali: styl zadaniowy ($M = 48,06$) niż grupa kontrolna ($M = 59,86$), $F(1,68) = 42,70$ oraz w podskali: styl kontaktów towarzyskich: $M = 13,83$, (grupa kontrolna: $M = 18,06$), $F(1,68) = 14,21, p < 0,0001$. Różnice międzygrupowe dla skali: styl unikowy nie były istotne statystycznie (por. tab. 3).

Tabela 3. Style radzenia sobie ze stresem w grupach: kobiet podejmujących próby samobójcze i kobiet bez tendencji suicydalnych. Rezultaty ANOVA

Style radzenia sobie	Kobiety podejmujące próby samobójcze		Kobiety bez prób samobójczych		F (1,68)	p <
	M	SD	M	SD		
emocjonalny	61,03	7,34	44,88	10,79	53,55	0,0001
zadaniowy	48,06	7,35	59,86	7,74	42,70	0,0001
unikowy	43,08	10,16	42,57	10,49	0,043	0,836
czynności zastępczych	20,88	6,11	16,71	5,93	8,39	0,005
kontaktów towarzyskich	13,83	4,72	18,06	4,66	14,21	0,0001

Za pomocą modelu regresji logistycznej (metoda krokowa) wyodrębniono predyktory ryzyka prób samobójczych kobiet spośród badanych zmiennych. Okazały się nimi: unikający styl przywiązania $\text{Exp}(B) = 0,35, p < 0,038$; autodeprecjacja $\text{Exp}(B) = 0,64, p < 0,014$; niskie poczucie własnej atrakcyjności partnerskiej $\text{Exp}(B) = 1,37, p < 0,023$;

emocjonalny styl radzenia sobie w sytuacjach trudnych $\text{Exp}(B) = 0,83$, $p < 0,001$. Taki układ zmiennych w modelu wyjaśnił 59% wariancji wyniku (por. tab. 4).

Tabela 4. **Predyktory ryzyka wystąpienia próby samobójczej. Rezultaty regresji logistycznej**

Zmienne niezależne	Beta	SEM	Wald	df	p<	Exp(B)
Emocjonalny styl radzenia sobie	-0,19	0,06	10,50	1	0,001	0,83
Unikający styl przywiązania	-1,04	0,50	4,28	1	0,038	0,35
Strategia autodeprecjacji	-0,44	0,18	6,06	1	0,014	0,64
Atrakcyjność partnerska	0,31	0,14	5,19	1	0,023	1,37

Przy wartościach ujemnych współczynnika Beta – im wartość ilorazu szans $\text{Exp}(B)$ jest bliższa 0, tym większe ryzyko podjęcia próby samobójczej. Przy wartościach dodatnich Beta – im wartość $\text{Exp}(B)$ jest większa od 1, tym mniejsze ryzyko podjęcia próby samobójczej.

Dyskusja wyników i wnioski

W przedstawionych badaniach potwierdzone zostały hipotezy o związku między cechami osobowości wyznaczającymi kompetencje społeczne a podejmowaniem prób samobójczych przez kobiety. U kobiet podejmujących próby samobójcze wskaźnik psychicznej męskości był istotnie niższy niż w grupie kontrolnej. W zakresie psychicznej kobiecości nie odnotowano statystycznie istotnych różnic między obiema grupami. Kobiety podejmujące próby samobójcze są zatem w podobnym, wysokim stopniu psychicznie kobiece, jak kobiety nie podejmujące takich prób. Natomiast to różnice w zakresie psychicznej męskości są znaczące dla uwarunkowań prób samobójczych. Niskie natężenie psychicznej męskości pokazuje na niewielkie umiejętności parasuicydentek związane z konkretnym, instrumentalnym, rzeczowym rozwiązywaniem problemów, radzeniem sobie, czyli cechami kulturowo definiowanymi jako stereotypowo męskie.

Poczucie atrakcyjności własnej diagnozowane w grupie kobiet podejmujących próby samobójcze było niższe niż w grupie kontrolnej. Uzyskany rezultat potwierdził inne ustalenia badawcze o niskiej samoocenie parasuicydentek [10, 12]. Obraz siebie u badanych kobiet po próbach samobójczych cechowało głównie niezadowolenie ze swej atrakcyjności fizycznej. Może to implikować zachowania potwierdzające stereotypowe oczekiwania, związane z kompetencjami społecznymi, od osób nieatrakcyjnych, postrzeganych jako niesympatyczne i mało otwarte na innych ludzi [18].

Kobiety podejmujące próby samobójcze charakteryzował unikający styl przywiązania. Oznacza on trudności w nawiązywaniu trwałych i bliskich relacji z ludźmi oraz ograniczenia, zwłaszcza w sytuacjach trudnych życiowo, w zwracaniu się do innych z prośbą o pomoc [26]. Podobnie zdiagnozowany u parasuicydentek styl lękowo-ambiwalentny, polegający na dążeniu do bliskości i jej jednoczesnym lękowym unikaniu, powoduje, że utrudniają one sobie relacje z bliskimi im ludźmi, to zaś może rodzić frustrację i rozpacz [18, 26].

W autoprezentacji parasuicydentki stosowały głównie defensywną strategię autodeprecjacji, czyli pokazywania własnej bezradności, bezsilności, wad i słabości.

Obniża to ich pozytywny wizerunek w kontaktach społecznych [27]. Unikały też pozytywnej autoprezentacji (prezentowania zalet) i adonizacji (eksponowania urody, kokietowania), co może się wiązać z ich przekonaniem o swej małej atrakcyjności fizycznej i intelektualnej.

U badanych kobiet dokonujących prób samobójczych przeważał emocjonalny styl radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz unikowy styl skoncentrowany na poszukiwaniu czynności zastępczych. Emocjonalny sposób odpowiedzi na stres czy zachowania bierne, polegające na odwracaniu uwagi, tłumieniu aktywności zmierzającej do zmiany warunków stresogennych, mogą skutkować pogłębianiem się poczucia bezsilności i niedostrzeganiem możliwości poradzenia sobie z trudną sytuacją. Koncentrowanie się głównie na czynnościach zastępczych i unikanie konfrontacji może wynikać m.in. z wyuczonej bezradności [11, 12].

W przedstawionych badaniach okazało się, że najsilniejszymi predyktorami ryzyka podejmowania prób samobójczych były: unikający styl przywiązania, defensywna strategia autoprezentacji polegająca na autodeprecjacji, niskie poczucie atrakcyjności partnerskiej oraz emocjonalny styl radzenia sobie. Największe znaczenie – dla ryzyka prób samobójczych – stylu przywiązania może wynikać z faktu, iż jest to cecha, która kształtuje się rozwojowo najwcześniej, już w okresie wczesnodziecięcym. Decyduje ona o rodzaju więzi z innymi ludźmi [16, 26]. Styl unikający wiąże się z małą częstością podejmowania kontaktów i utrzymywaniem dystansu interpersonalnego [17, 28]. Osoby o unikającym stylu przywiązania w sytuacjach kryzysu, silnego napięcia i lęku słabo angażują się w poszukiwanie skutecznego wsparcia [26]. Strategia autodeprecjacji w autoprezentacji także może przyczyniać się do utrzymywania i pogłębiania dystansu społecznego. Autodeprecjacja jest techniką, którą często podejmują osoby o zaniżonej samoocenie [14]. Z kolei osoby nie wykazujące pozytywnych i mocnych cech charakteru mogą wydawać się innym mało atrakcyjne, mało aktywne, co potencjalnie zawęża im sieć wsparcia społecznego.

Podsumowując, przedstawione badania wykazały, iż parasuicydentki mają niskie poczucie własnej wartości i małe kompetencje społeczne, co ogranicza ich sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Психические женственность и мужественность, чувство собственного достоинства, стили привязанности, стили самостоятельности и стратегии авторепрезентации у женщин с суицидальными пробами

Содержание

Задание. Представление диагностики избранных личностных характеристик женщин, предпринимающих самоубийственные пробы. Определение психических черт женственности и мужественности собственной атракционности, способов привязанности, стратегии автопрезентации и стилей самостоятельности в ежедневной жизни.

Метод. Исследования проведены у 35 взрослых женщин, которые покушались на свою жизнь и 35 женщин контрольной группы. Глоссарий психологического пола, Шкала чувства собственной атракционности, Пособие для измерения стили привязанности, Глоссарий стратегии автопрезентации, Глосарий самостоятельности при стрессовых ситуациях – все это использовано в исследовании.

Результаты. Женщины, предпринимающие суицидальные пробы имели более низкий показатель мужественных черт, низшее чувство собственной атракционности, нежели женщины контрольной группы. Кроме того, женщины с суицидными намерениями характеризовались неохотой привязанности к иным людям, применяли стратегию автодеприциации и автопрезентации и стиль преодоления стресса, ориентированный на эмоции. Предикторами риска суицидных поведений оказались, г.о. неохота привязанности к иным людям, стратегия автодеприциации в автопрезентации.

Выводы. Женщины с пробами самоубийства обладают пониженным чувством собственной ценности и низкие общественные компетенции, что ограничивает их способы преодоления стрессовых ситуаций.

Psychische Weiblichkeit und Männlichkeit, Gefühl eigener Attraktivität, Bindungstypen, Selbsthilfe und Strategien der Selbstpräsentation bei Frauen, die Suizidversuche unternehmen

Zusammenfassung

Ziel. Das Ziel der Studie war die Erfassung der ausgewählten Persönlichkeitscharakteristik der Frauen, die Suizidversuche unternehmen: psychische Weiblichkeit und Männlichkeit, Gefühl der eigenen Attraktivität, Bindungstyp, Strategien der Selbstpräsentation und Umgang mit Stress-Situationen.

Methode. An die Studie wurden 35 erwachsene Frauen eingeschlossen, die Suizidversuche unternommen hatten und eine Kontrollgruppe (35 Frauen). Es wurden angewandt: Inventar zur Erfassung des Psychologischen Geschlechts, Skala zur Erfassung der eigenen Attraktivität, Instrument zur Erfassung von Bindung, Fragebogen der Strategie der Selbstpräsentation, Fragebogen Coping Inventar zum Umgang mit Stress – Situationen (CISS).

Ergebnisse. Die Frauen, die Suizidversuche unternehmen, hatten einen niedrigeren Index der psychologischen Männlichkeit, niedrigeres Gefühl der eigenen Attraktivität als die Frauen aus der Kontrollgruppe, sie charakterisierten sich mit einem einzigartigen Bindungstyp, haben die Strategien der Selbstbewertung in der Selbstpräsentation angewandt und den Umgang mit Stress in Stresssituation orientiert auf Emotionen. Die Prädiktoren des Suizidverhaltensrisikos waren hauptsächlich distanziert-beziehungsabweisende Bindungstyp und Strategie der Selbstbewertung in der Selbstpräsentation.

Schlussfolgerungen. Die Frauen nach einem Parasuizid haben ein gesunkenes Gefühl des eigenen Selbst-Wertgefühls und niedrige soziale Kompetenzen, was ihre Methoden der Selbsthilfe in problematischen Situationen beschränkt.

La féminité et la masculinité psychiques, sentiment d'attraction propre, styles d'attachement, styles de se débrouiller et de se présenter des femmes avec les tentatives de suicide

Résumé

Objectif. On essaie de définir les traits caractéristiques de la personnalité des femmes essayant de se suicider tels que : féminité et masculinité psychiques, sentiment d'attraction propre, styles d'attachement, styles de se débrouiller du stress et de se présenter.

Méthode. On examine 35 femmes adultes après les essais de suicide et le groupe de contrôle (aussi 35 femmes) avec Inventory of Gender Identity (IPP), Strategies of Self-presentation Questionnaire (KSA), Attachment Style Test, Sense of Self-Appel Scale (SPWA), Coping Inventory of Stressful Situations (CISS).

Résultats. Les femmes essayant de se suicider ont le niveau plus bas de la masculinité psychique, le sentiment d'attraction propre que les femmes du groupe de contrôle. Elles pratiquent les styles qui évitent l'attachement, pendant l'auto-présentation elles se déprécient, leur style de se débrouiller de stress s'oriente aux émotions. Le style qui évite l'attachement et la stratégie de l'autodépréciation deviennent les prédictions du risque du suicide.

Conclusions. Les femmes essayant de se suicider se caractérisent par : niveau sentiment de valeur propre abaissé, compétences sociales insuffisantes et cela réduit leurs possibilités de se débrouiller avec les difficultés.

Piśmiennictwo

1. Kreitman N. *Parasuicide*. Chichester: Wiley; 1977.
2. O'Connor R. *The boundaries: health psychology and suicidal behaviour*. Health Psychol. Update 1999; 36: 4–7.
3. Stengel E. *Suicide and attempted suicide*. Baltimore: Penguin Books; 1964.
4. McIntosh JL. *U.S.A. Suicide: 2006 Official Final Data*. American Association of Suicidology at: www.suicidology.org, uzyskane: 05. 2009.
5. *Women Attempt Suicide More Than Men at: www.womensissues.about.com*, uzyskane: 02. 2007.
6. Doprat TL, Boswell JW. *A evolution of suicidal intent in suicide attempts*. Comprehens. Psychiatry 1963; 4: 117–125.
7. Sorenson SB, Rutter CM. *Transgenerational patterns of suicide attempt*. J. Consult. Clin. Psychol. 1991; 59: 861–866.
8. Brown MZ, Comtois KA, Linehan MM. *Reasons for suicide attempts and nonsuicidal self-injury in women with borderline personality disorder*. J. Abnorm. Psychol. 2002; 1 (111): 198–202.
9. Linehan MM, Chiles JA, Egan KJ, Devine RH, Laffaw JA. *Presenting problems of parasuicides versus suicide ideators and nonsuicidal psychiatric patients*. J. Consult. Clin. Psychol. 1986; 6 (54): 880–881.
10. Plużek Z. *Samobójstwo jako wyraz autoagresji*. W: Oleś P, red. *Wybrane zagadnienia z psychologii osobowości*. Lublin: TN KUL; 1997, s. 11–39.
11. Cole D. *Hopelessness, social desirability, depression, and parasuicide in college student samples*. J. Consult. Clin. Psychol. 1988; 1 (56): 131–136.
12. Szalański J. *Poczucie alienacji i samorealizacja u młodych kobiet po próbach samobójczych*. W: Hołyst B, red. *Samobójstwo*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Higieny Psychiczej; 2002, s. 171–178.
13. Shea J, Crossman S, Adams G. *Physical attractiveness and personality development*. J. Psychol. 1978; 99: 59–62.
14. Mandal E. *Podmiotowe i interpersonalne konsekwencje stereotypów związanych z płcią*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego; 2004.
15. Bem SL. *Męskość i kobiecość. O różnicach wynikających z płci*. Gdańsk: GWP; 2000.
16. Bowlby J. *Attachment and loss: Separation: Anxiety and anger*. New York: Basic Books; 1973.
17. Ainsworth MD, Blehar MC, Waters E, Wall S. *Patterns of attachment: assessed in the strange situations*. Hillsdale NJ: Erlbaum; 1978.
18. Hazan C, Shaver P. *Romantic love conceptualized as an attachment process*. J. Person. Soc. Psychol. 1987; 52, 3: 511–524.
19. Jones EE, Wortman C. *Ingratiation: An attributional approach*. Morristown, NJ: General Learning Press; 1973.
20. Leary MR, Nezlek JB, Downs D, Radford-Devenport J, Marin J, McMullen A. *Selfpresentation in everyday interactions: Effect of target familiarity and gender composition*. J. Person. Soc. Psychol. 1994; 64: 664–673.
21. Pandey J. *Sociocultural perspectives on ingratiation*. W: Maher B, red. *Progress in experimental personality research*. San Diego: Academic Press; 1986.

22. Endler NS, Parker JDA. *Assessment of multidimensional coping: task, emotion, and avoidance strategies*. Psychol. Assessm. 1994; (1): 50–60.
23. Hamilton S, Fagot BJ. *Chronic stress and coping styles: a comparison of male and female undergraduates*. J. Person. Soc. Psychol. 1988; 55: 819–823.
24. Kuczyńska A. *Płeć psychologiczna. Podstawy teoretyczne, dane empiryczne oraz narzędzia pomiaru*. Przegl. Psychol. 1992; 2: 237–247.
25. Szczepaniak R, Strelau J, Wrześniewski K. *Diagnoza stylów radzenia sobie ze stresem za pomocą polskiej wersji kwestionariusza CISS Endlera i Parkera*. Przegl. Psychol. 1996; 39: 187–210.
26. Feeney J, Noller P. *Adult attachment*. Thousand Oaks: SAGE Publications; 1996.
27. Dabul AJ, Wosińska W, Cialdini RB, Mandal E, Dion RW. *Self-presentational modesty cross cultures: The effects of gender and social context in the workplace*. Polish Psychol. Bull. 1997; 28: 295–306.
28. Kuczyńska A. *Styl przywiązania a zachowania wiążące*. Czasom. Psychol. 2001; 7 (1): 7–15.

Adres: Eugenia Mandal
Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski
40-126 Katowice, ul. Grażyńskiego 53

Otrzymano: 23.07.2009
Zrecenzowano: 20.08.2009
Otrzymano po poprawie: 15.12.2009
Przyjęto do druku: 5.02.2010

informacja o leku